

Zaterdag 15 september 1917 – ochtendeditie

Nabij Kessenich is gisteren een krijgsgevangen Rus, die uit België de vlucht naar ons land wilde nemen, aan de elektrische draad dood gebleven.

Londen, 14 september. Officieel avondbericht: Vandaag plaatselijke strijd ten noordoosten van St.-Juliaan. Onze troepen kwamen vooruit en maakten enkele gevangenen.

Over en weer aanmerkelijke bedrijvigheid ten oosten van Ieper.

Havre, 14 september. De minister van oorlog heeft de 22^e augustus een omzendbrief tot de militaire autoriteiten gericht met voorschriften nopens het gebruik der talen. "Ten einde een onjuiste opvatting van mijn scherp omlinjende gedachte te vermijden, dient iedereen de wens van de soldaat om door zijn meerderen in zijn moedertaal te worden toegesproken, in het bijzonder in oorlogstijd, waarin een verkeerd begripen der bevelen ernstige gevolgen kan hebben, als natuurlijk en rechtmatig te beschouwen. De soldaat, die niet in zijn moedertaal is gedruild, blijft een onvoldoende steun en is niet in staat met het gewenste onderscheidingsvermogen te handelen. Hij heeft een gevoel van minderheid en onmacht, dat ontmoedigend is. Het komt er dus op aan dat de chefs al het mogelijke doen om een genoegzame kennis der twee nationale talen te verkrijgen. Het eerste doel, dat wordt beoogd, is de officieren en hogere rangen in te prenten dat zij het zelfvertrouwen moeten verkrijgen om zich uit te drukken in een nationale taal, die hun niet vertrouwd is. Het is nodig dat de officieren zich dagelijks van die taal bedienen, daar deze methode de enige is, welke tot resultaten leidt. De officieren zouden goed doen, ten einde de soldaten op hun belangen te wijzen, om zich, zij het op enigszins gebrekkige wijze, in de tweede nationale taal uit te drukken. Aldus zullen de soldaten

leren elkaar onderling beter te begrijpen. Onderrichte soldaten zijn in staat om de noodzakelijkheid te begrijpen en te doen begrijpen van een onwrikbare eenheid der Belgen. Ze moeten van de dringende verplichting overtuigd zijn dat ze zich van alle uitstapjes op politiek gebied op het ogenblik hebben te onthouden, vooral nu het vaderland verpletterd is door een schaamteloze indringer die het tweedracht zaaien onder de Belgen hardnekkig voortzet. Ze dienen eveneens te begrijpen hoe groot de verantwoordelijkheid is van hen, die hun heilige plichten verzaken, zich zelf tot propagandisten maken van verderfelijke denkbeelden, en aldus de medeplichtigen van de overweldiger van hun vaderland zijn. De rol van de intellectuelen is nauwkeurig aangegeven; ze wijzen elke wisseling van gedachten met de vijand met nadruk af.

De leden van het leger dienen hun minder begunstigde kameraden in te leiden in hun plicht en eer, opdat het streven der hogere officieren en soldaten zich zal verenigen, zodat elke bedreiging van de nationale eenheid kan worden afgewend.

De eisen op taalgebied in het leger zijn geregeld door wetten en reglementen, die ik strikt zal doen nakomen. Daar het doel is, een steeds grotere eenheid en morele kracht in het leger te verkrijgen, ben ik overtuigd dat ik voor het verwezenlijken van deze edele en verheven taak, op de ijverige medewerking van allen zal mogen rekenen.”

Was getekend De Ceuninck.

Zaterdag 15 september 1917 – avondeditie

Berlijn, 15 september. Officieel: Legergroep Rupprecht: In enkele vakken van het front in Vlaanderen steeg 's avonds weer de

artilleriebedrijvigheid. Op het roffelvuur van 14 september voormiddag volgde bij St.-Juliaan een aanval van de Engelsen, die door een tegenaanval werd gefnuikt. Wij namen een aantal gevangenen.

De Toorts bevat een brief uit Brussel van 15 augustus. Daarin wordt ook over het gebruik van het Nederlands te Brussel geschreven:

De eerste indruk die Brussel mij gaf, was ontmoedigend, omdat, vooral als men het centrum van de stad doorwandelt, het al Frans is was de klok slaat, en men zich in een vreemd, verfranst midden als verzinken voelt. Maar na weinige dagen wijzigen zich deze eerste gewaarwordingen en komen de juiste verhoudingen aan het daglicht.

Het Beulemans-verniss – en dat is slechtere waar dan 3^e klas plankierverniss – ligt hier weliswaar met een vieze, kleverige laag, dik op de mensen, maar steeds ondervond ik, dat dit tegen een krachtig bijtend Vlaams loog niet bestand is.

Vlaams spreken overal, goed beschaafd Nederlands spreken overal, altijd en ondanks alles en allen, is de plicht van elke Vlaming in het Vlaamse land en vooral te Brussel. Geloof mij, na twee dagen durf gaat het best, en noch de mooie zilver beladen kepie van een politieofficier, noch de supra-Belgische goudbestikte kepie van een fransdoend tramontvanger, kunnen u nog doen aarzelen, met de laffe, vooroorlogse gewoonte te breken.

Met beschaafd Nederlands komt men in Brussel, op enkele uitzonderingen na, overal terecht; en zeer wenselijk is het, dat onze Vlamingen niet al te spoedig naar het Frans zouden grijpen. Zelfs vooraanstaande strijders van onze zaak, mensen waar nu de blikken van iedereen op gericht zijn, zouden, als zij zich in een welbezocht,

voornaam restaurant stoffelijk gaan verzorgen, het gerust kunnen wagen met de dienders onze mooie moedertaal te gebruiken.

De redactie van Vrij België bespreekt in een artikel: “De taalkwestie in het Belgisch leger”, de door generaal De Ceuninck, de nieuwe minister van oorlog, getroffen maatregelen ter toepassing van de taalvoorschriften in het Belgische leger. Daarbij brengt Vrij België ook het onze lezers bekende geval van pastoor Van der Meulen ter sprake, die naar het eiland Cézembre verbannen is. Het blad schrijft onder meer:

Wij twijfelen er niet aan, of de jongste waarschuwingen van minister De Ceuninck richten zich ook tegen hen die, aan de Vlaamse gedachte vijandig, de nationale eendracht en de goede geest van het leger bedreigen door lichtvaardige aanvallen op het Vlaamsgezind ideaal, maar zijn bedoelingen zouden voorzeker een gunstiger waardering hebben gevonden, indien hij eerst de tijd had genomen om door een nauwgezette naleving van de taalwetten op het leger het door Vlaams-onkundige officieren gebroken vertrouwen der Vlamingen te herstellen en betere inzicht te geven aan de hoger vermelde ophitsers van het Vlaams gemoed. Want nu moet het in vele ogen de schijn hebben alsof de aanleiding tot het forse ingrijpen van minister De Ceuninck opnieuw aan één zijde, namelijk aan deze van de toch verongelijkte Vlamingen moet worden gezocht.

In dit licht gezien komt de verbanning van E. H. Van der Meulen naar Cézembre ons dubbel betreurenswaardig voor: ten eerste als onevenredig met de gepleegde feiten en ten tweede als een zeer onpolitieke daad. Het is vooreerst zeer bevreemdend, dat men dr. Van der Meulen nu treft voor een stuk, dat reeds vier maanden geleden verschenen is en wel bijzonder op grond van een omstandigheid – opneming van zijn stuk in een anti-Belgisch blad – waaraan hij persoonlijk geheel vreemd is. Indien de militaire censuur

te kort is geschoten, moet de verantwoordelijkheid van dr. Van der Meulen daarvoor niet worden verzwaaard.

Doch laten wij op de grond van de zaak zelf ingaan. Wij hebben het bewuste artikel van E. H. Van der Meulen met alle oplettendheid opnieuw gelezen en kunnen er onmogelijk stof in vinden om de straf te rechtvaardigen, welke op zo'n opzienbarende wijze tegen de schrijver werd uitgesproken. Wij zouden zelf het artikel in "Vrij België" niet hebben opgenomen, omdat wij het niet gelukkig achtten zowel met het oog op sommige delen van zijn inhoud als op het tijdstip van zijn publicatie. Maar het gaat niet aan dit artikel te brandmerken als een misdaad tegen het vaderland noch met ontorende tuchtstraffen tegen de schrijver het vroeger verzuim der militaire censuur goed te maken. Wat E. H. Van der Meulen over bestuurlijke scheiding heeft geschreven, is niets in vergelijking met hetgeen week aan week, met toelating van de Parijse censuur, wordt verkondigd door "l'Opinion Wallonne" en zo zijn artikel dan al tot betwisting onder soldaten kan aanleiding geven, dan heeft het voorzeker toch geen enkele van zijn Limburgse lezers aan het wankelen gebracht in zijn plichtsgevoel en levert het maar een stofje van verdeeldheid bij de berg van tweedracht, welke door "XXe Siècle" en C° in de schoot van ons leger en daarbuiten is opgehoopt.

Wij betreuren dus zeer de door onze minister van oorlog genomen beslissing en brengen aan dr. Van der Meulen de verzekering van onze Vlaamse sympathie. Wij zijn evenwel niet bekommerd om de gevolgen, welke deze maatregel voor hem zal meebrengen. Deze laat hem in zijn eer als priester, als Vlaming, als mens, en ook als Belg onaangetast en wij weten, dat hij karakter genoeg heeft om met kalmte zijn lot op te nemen, en het uur van het rechtsherstel kan afwachten. De slag, waarmee men hem heeft getroffen, schijnt echter bedoeld om de Vlamingen een waarschuwend voorbeeld te stellen, dat aan de tweede omzendbrief van minister De Ceuninck

meer kracht moet bijzetten. Maar het is te voorzien, dat de regering het tegenovergestelde van het verhoopte resultaat zal hebben te boeken.